SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1605

av Magnus Oscarsson (KD)

Ultrasnabbt mode

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av en skatt eller miljöavgift på ultrasnabbt mode och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De senaste decennierna har textilindustrin vuxit explosionsartat. Ultra fast fashion är ett resultat av den ökade globala efterfrågan på billiga och trendiga kläder, där vanligt fast fashion blivit för långsamt. Begreppet beskriver en extremt snabb och ofta oetisk produktionscykel, där algoritmer fångar upp trender i rekordfart.

Människan har ett naturlig och välmotiverat behov av att få klä sig i vardagen och klä sig lite extra fint vid fest och högtid. Men dagens närmast oändliga utbud av mode som bara ligger ett klick bort på närmaste skärm frikopplar alla tidigare begränsningar som fanns när man dels behövde ta sig fysiskt till en butik, dels behövde ställa olika köp mot varandra för att kläder inte var en slit- och slängvara med knallröda prislappar.

Det finns många problem som relaterar till detta ohållbara konsumtionsbeteende. Det tär på ändliga resurser. Det finns exempel på absurda vägar ett returnerat Sheinpaket kan ta; returerna skickas från Sverige - för att brännas i Atacamaöknen i Chile. Det orsakar miljöproblem. Det kan finnas höga halter av gifter som kan skada den som använder plagget. Social rättvisa och etik står inte alltid högt i kurs i produktionsledet

för att uttrycka det försiktigt. Det snedvrider också konkurrensen och drabbar seriösa företag som vill följa rimliga krav på miljö, säkerhet och sociala villkor.

Textilproduktion är mycket resurskrävande och miljöbelastande, särskilt vad gäller vatten och kemikalier. Den snabba och billiga tillverkningen gör det svårt att garantera kvaliteten, vilket ofta leder till att kläder slits ut snabbt och slängs. Detta skapar en ond cirkel där kläder dumpas på soptippar. Textilindustrin uppskattas stå för 2–8 procent av de globala klimatutsläppen. En stor andel av de köpta plaggen används aldrig. Vissa studier visar att de plagg som ändå används bärs i genomsnitt bara sju gånger innan de kastas eller lämnas för ”återvinning”.

Vid nätbeställningar som importeras direkt till konsumenten är det enklare för företag att undgå EU-regler om kemikalier och produktion, då tullen endast gör stickprov. Detta gör det svårt för konsumenten att veta vad produkterna innehåller, och risken är stor att plaggen innehåller förbjudna och farliga ämnen. En tysk Greenpeace-granskning från 2023 visade att kläder från Shein innehöll kemikalier som både är farliga och olagliga i EU, inklusive höga halter av hormonstörande ftalater.

Det är väldigt positivt att regeringen under förra mandatperioden agerade för att vi inom EU ska ta bort tullfriheten för försändelser av ringa värde. Det har även arrangerats rundabordssamtal med inbjudna representanter från myndigheter, näringsliv och civilsamhälle för att diskutera konsumentskydd och konkurrens, mot bakgrund av problemen med e-handelsplattformar utanför EU. Men mer behöver göras.

I Frankrike har det nyligen införts en miljödifferentierad avgift per plagg, särskilt utformad för affärsmodellen hos aktörer som Shein, Temu och AliExpress. Syftet är att minska konsumtionen och därmed överproduktionen.

Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser av vad denna avgift ger för effekter men vi bör följa utvecklingen i Frankrike och bör göras en utredning om Sverige skulle kunna införa något liknande, någon form av avgift eller skatt. Det är till exempel nödvändigt att kunna etablera en tydlig definition på vad som är ”ultra fast fashion” och vilka mätbara kriterier som ska användas. Vilka kostnader skulle det bli att administrera en skatt eller avgift? Hur kan vi säkerställa att det blir god träffsäkerhet? Ska Sverige gå före andra EU-länder tillsammans med Frankrike eller bör vi gå i samlat inom gemenskapen? Detta är frågor som förtjänar att ställas och få ett seriöst svar.

Magnus Oscarsson (KD)